



Tiesa atzīst, ka paredzētais nolīgums starp Eiropas Savienību un Kanādu par pasažieru datu reģistra datu pārsūtīšanu nevar tikt noslēgts tā pašreizējā formā

Lai arī visa pasažieru datu kopuma sistemātiska pārsūtīšana, uzglabāšana un izmantošana būtībā ir pieļaujama, vairāki nolīguma projekta noteikumi neatbilst no Savienības pamattiesībām izrietošajām prasībām

Eiropas Savienība un Kanāda ir vienojušās par nolīgumu par pasažieru datu reģistra datu pārsūtīšanu un apstrādi (PDR nolīgums), kas tika parakstīts 2014. gadā. Tā kā Eiropas Savienības Padome lūdza Eiropas Parlamentam šo nolīgumu apstiprināt, Parlaments nolēma vērsties Tiesā, lai noskaidrotu, vai paredzētais nolīgums ir saderīgs ar Savienības tiesībām, konkrēti – tiesību normām par privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību. Jāuzsver, ka šī ir pirmā reize, kad Tiesai ir jālemj par starptautiska nolīguma projekta saderību ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartu.

Šodienas atzinumā Tiesa atbild, ka **PDR nolīgums nevar tikt noslēgts tā pašreizējā formā, jo vairāki šī nolīguma noteikumi nav saderīgi ar Savienībā atzītajām pamattiesībām.**

Paredzētais nolīgums pieļauj visu aviopasažieru PDR datu sistemātisku un pastāvīgu pārsūtīšanu Kanādas iestādei, lai tā šos datus izmantotu un uzglabātu, kā arī, iespējams, vēlāk pārsūtītu citām iestādēm un citām trešajām valstīm terorisma un smagu starptautisku noziegumu apkarošanas nolūkā. Šajā ziņā paredzētajā nolīgumā ir arī noteikts, ka datus uzglabā piecus gadus, kā arī ir ieviestas prasības PDR datu drošības un integritātes jautājumos, sensitīvu datu tūlītēja maskēšana, tiesības piekļūt datiem, tos labot un dzēst, kā arī iespēja iesniegt sūdzības administratīvā kārtībā vai tiesā.

PDR dati, aplūkoti kopā, var atklāt tostarp pilnīgu ceļojuma maršrutu, ceļošanas paradumus, esošās attiecības starp divām vai vairākām personām, kā arī informāciju par aviopasažieru finansiālo stāvokli, viņu ēšanas paradumiem vai veselības stāvokli vai pat sniegt par šiem pasažieriem sensitīvu informāciju. Turklāt pārsūtītie PDR dati pirms pasažieru ierašanās Kanādā tiek sistemātiski analizēti, izmantojot automatizētus līdzekļus, kuru pamatā ir iepriekš noteikti modeļi un kritēriji. Šādas analīzes var sniegt papildu informāciju par pasažieru privāto dzīvi. Visbeidzot, tā kā PDR dati var tikt uzglabāti līdz pat pieciem gadiem, šis nolīgums ļauj turēt informāciju par pasažieru privāto dzīvi sevišķi ilgu laiku.

Tādējādi Tiesa norāda, ka PDR datu pārsūtīšana no Savienības uz Kanādu, kā arī paredzētā nolīguma noteikumi par datu uzglabāšanu, to izmantošanu un iespējamu vēlāku pārsūtīšanu Kanādas, Eiropas vai ārvalstu valsts iestādēm rada **iejaukšanos pamattiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību**. Tāpat paredzētais nolīgums rada arī **iejaukšanos pamattiesībās uz personas datu aizsardzību**.

Tad Tiesa izvērtē, vai šī iejaukšanās var tikt attaisnota. Šajā ziņā tā norāda, ka **attiecīgā iejaukšanās ir attaisnota vispārējo interešu mērķa vārdā** (sabiedrības drošības garantēšana cīņā pret teroristu nodarījumiem un smagiem starptautiskiem noziegumiem) un ka PDR datu pārsūtīšana uz Kanādu un to vēlāka apstrāde spēj garantēt šā mērķa īstenošanu.

Attiecībā uz iejaukšanās nepieciešamību Tiesa uzskata, ka **vairāki paredzētā nolīguma noteikumi nav ierobežoti ar to, kas ir stingri nepieciešams, un neparedz skaidru un precīzu regulējumu.**

It īpaši Tiesa norāda, ka nolīguma puses ir atzinušas, ka uz Kanādu ir iespējams pārsūtīt **sensitīvus datus** (sensitīvi dati ietver jebkādu informāciju, kas atklāj “rases vai etnisko izcelsmi, politiskos uzskatus, reliģisko vai filozofisko pārliecību, dalību arodbiedrībās”, vai attiecas uz “personas veselību vai dzimumdzīvi”). Ņemot vērā risku, ka datu apstrādē varētu tikt neievērots nediskriminācijas princips, sensitīvu datu pārsūtīšanai uz Kanādu būtu vajadzīgs precīzs un īpaši stingrs pamatojums, kas balstīts uz citiem pamatiem, nevis sabiedrības drošības aizsardzību pret terorismu un smagiem starptautiskiem noziegumiem. Taču šajā gadījumā šāda attaisnojuma nav. Tiesa secina, ka **nolīguma noteikumi par sensitīvu datu pārsūtīšanu uz Kanādu, kā arī par šo datu apstrādi un uzglabāšanu nav saderīgi ar pamattiesībām.**

Tiesa turklāt uzskata, ka paredzētais nolīgums, atļaujot visu aviopasažieru PDR datu pārsūtīšanu uz Kanādu, nepārsniedz stingri nepieciešamo. Proti, PDR datu automatizētas analīzes mērķis ir identificēt sabiedrības drošības apdraudējumu, ko, iespējams, varētu radīt personas, kuras kompetentajiem dienestiem nav zināmas un par kurām šī apdraudējuma dēļ varētu veikt padziļinātu pārbaudi uz robežām. Šī datu apstrāde atvieglo un paātrina drošības pārbaudes (it īpaši uz robežām), kas saskaņā ar Čikāgas konvencijas¹ 13. pantu tiek veikta attiecībā uz visiem aviopasažieriem, kuri vēlas ieceļot Kanādā vai izceļot no šīs valsts, un šiem pasažieriem ir jāievēro spēkā esošajās Kanādas tiesībās noteiktie ieceļošanas un izceļošanas nosacījumi.

To pašu iemeslu dēļ, kamēr pasažieri atrodas Kanādā vai ir ceļā prom no šīs trešās valsts, šo datu saikne ar šā nolīguma mērķi saglabājas un tādējādi šis nolīgums nepārsniedz stingri nepieciešamā robežas tādēļ vien, ka tajā ir atļauts sistemātiski uzglabāt un izmantot viņu PDR datus.

Taču attiecībā uz PDR datu izmantošanu laikā, kamēr aviopasažieri uzturas Kanādā, Tiesa norāda, ka, tiklīdz aviopasažieriem pēc viņu PDR datu pārbaudes ir atļauts ieceļot šīs trešās valsts teritorijā, šo datu izmantošanai viņu uzturēšanās laikā Kanādā ir jābūt pamatoti ar jauniem apstākļiem, kas attaisno tādu izmantošanu. Tātad tam, kā jau prasīts Tiesas judikatūrā, ir vajadzīgi noteikumi, kuros ir paredzēti šādas izmantošanas materiāltiesiskie un procesuālie nosacījumi, lai šie dati tiktu aizsargāti it īpaši pret ļaunprātīgas izmantošanas riskiem. Šādiem noteikumiem ir jābūt pamatoti ar objektīviem kritērijiem to apstākļu un nosacījumu definējumā, ar kādiem paredzētajā nolīgumā minētajām Kanādas iestādēm ir atļauts tos izmantot. Lai praksē nodrošinātu šo nosacījumu pilnīgu ievērošanu, saglabāto PDR datu izmantošanai aviopasažieru uzturēšanās laikā Kanādā, izņemot pienācīgi pamatotus steidzamības gadījumus, principā ir jābūt pakļautai vai nu tiesas, vai arī neatkarīgas administratīvas iestādes iepriekšējai kontrolei, un šīs tiesas vai šīs iestādes lēmumam jābūt pieņemtam pēc kompetento iestāžu pamatota pieteikuma, kas iesniegts tostarp saistībā ar noziedzīga nodarījuma novēršanas, atklāšanas vai kriminālvajāšanas procedūrām.

Pēc aviopasažieru izceļošanas no Kanādas visu aviopasažieru PDR datu pastāvīga uzglabāšana, ko pieļauj paredzētais nolīgums, nav ierobežota līdz stingri nepieciešamajam apmēram. Proti, runājot par aviopasažieriem, saistībā ar kuriem risks terorisma vai smagu starptautisku noziegumu jomā nav identificēts, kad viņi ieradusies Kanādā un līdz viņu izceļošanai no šīs valsts, nešķiet, ka pēc viņu izceļošanas būtu kāda saikne, kaut vai netieša, starp viņu PDR datiem un paredzētajā nolīgumā izvirzīto mērķi, kas pamatotu šo datu uzglabāšanu. Savukārt tādu aviopasažieru gadījumā, attiecībā uz kuriem tiek konstatētas objektīvas pazīmes, kas ļauj uzskatīt, ka tie pat pēc izceļošanas no Kanādas varētu radīt risku saistībā ar cīņu pret terorismu un smagiem starptautiskiem noziegumiem, viņu PDR datu uzglabāšana ir pieļaujama pat piecus gadus pēc viņu uzturēšanās šajā valstī. Tāpēc PDR datu izmantošana ir pakārtota tādiem pašiem nosacījumiem kā tie, kuri attiecas uz PDR datu izmantošanu laikā, kamēr aviopasažieri uzturas Kanādā.

¹ Čikāgā 1944. gada 7. decembrī parakstītā Konvencija par starptautisko civilo aviāciju (*United Nations Treaty Series*, 15. sējums, Nr. 102).

Tiesa uzskata, ka ar pamattiesībām nav saderīgi arī vairāki citi paredzētā nolīguma noteikumi, ja vien nolīgums netiek pārskatīts, lai labāk ierobežotu un precizētu iejaukšanos. Līdz ar to Tiesa uzskata, ka nolīgumā būtu:

- skaidrāk un precīzāk jānosaka daži pārsūtāmie PDR dati;
- jāparedz, ka PDR datu automatizētajā apstrādē izmantotie modeļi un kritēriji būs specifiski un uzticami, kā arī nediskriminējoši;
- jāparedz, ka tiks izmantotas tikai tās datubāzes, kuras Kanāda izmanto saistībā ar cīņu pret terorismu un smagiem starptautiskiem noziegumiem;
- jāparedz, ka izpaust PDR datus valsts iestādēm valstīs, kas nav ES dalībvalstis, Kanādas iestādes drīkst tikai tad, ja starp Savienību un šādu valsti ir paredzētajam nolīgumam ekvivalents nolīgums vai attiecīgu lēmumu par to ir pieņēmusi Eiropas Komisija;
- jāparedz aviopasažieriem tiesības tikt individuāli informētiem gadījumos, kad viņus skarošie PDR dati tiek izmantoti viņu uzturēšanās laikā Kanādā un pēc viņu izceļošanas no šīs valsts, kā arī gadījumā, kad šos datus izpauž citām iestādēm vai privātpersonām;
- jāgarantē, ka noteikumu par aviopasažieru aizsardzību attiecībā uz viņu PDR datu apstrādi uzraudzību nodrošina neatkarīga uzraudzības iestāde.

Tā kā visi paredzētajā nolīgumā ietvertie iejaukšanās gadījumi nav ierobežoti līdz stingri nepieciešamajam apmēram un tādējādi nav pilnībā attaisnoti, Tiesa secina, ka **paredzētais nolīgums nevar tikt noslēgts tā pašreizējā formā.**

Visbeidzot jānorāda, ka Parlaments vēlējās arī noskaidrot, vai paredzētais nolīgums ir juridiski jāpamato ar LESD 82. un 87. pantu (tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās un policijas sadarbība) vai LESD 16. pantu (personas datu aizsardzība). Šajā ziņā Tiesa atbild, ka nolīgums ir jānoslēdz, pamatojoties gan uz LESD 16. pantu, gan uz LESD 87. pantu. Proti, paredzētajam nolīgumam ir divi nedalāmi un vienlīdz nozīmīgi mērķi: pirmkārt, cīņa pret terorismu un smagiem starptautiskiem noziegumiem (LESD 87. pants) un, otrkārt, personas datu aizsardzība (LESD 16. pants).

ATGĀDINĀJUMS: Jebkura dalībvalsts, Eiropas Parlaments, Padome vai Komisija var saņemt Tiesas atzinumu par to, vai paredzētais nolīgums ir saderīgs ar Līgumu noteikumiem, vai par kompetenci slēgt šādu nolīgumu. Ja Tiesas atzinums ir nelabvēlīgs, paredzētais nolīgums nevar stāties spēkā, kamēr tas nav grozīts vai kamēr Līgumi nav pārskatīti.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

[Pilns atzinuma teksts](#) tiek publicēts CURIA mājas lapā pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Atzinuma nolasīšanas attēli ir pieejami [“Europe by Satellite”](#) ☎ (+32) 2 2964106